

VLADIMIR NAZOR: Voda

(II. dio lektire)

III. poglavlje

Sunce bijaše istom granulo, kad prve žene siđoše iz Velog Sela k moru. Nosile su prazna vedra na glavi. Za njima su trčkarala djeca s bakrenim sićima¹, kojima se crpa voda iz bunara, s dižvicama², s mješićima i s tikvama, što se u njima nosi piće težacima u vinograd, pa i s kablovima, u kojima se daje voda životinjama. Dolazila su nova čeljad prteći³ također drvene sudove, još veće i čudnovatije: velike »maštele«⁴, u kojima se pere rublje i odijela, kotlove i kazane⁵, što ih dva čovjeka mogu nositi na ramenima samo onda, kad im provuku štapinu kroz oba uha. Ali se mi djeca najviše začudismo, kad ugledasmo kod tih ljudi i nekoliko kopanja⁶, što se u njima kruh mijesi. Čeljad nagrnuše na obalu, da porede⁷ sudove uz samu ivicu⁸; da grabe more i sipaju ga u vedra i kotlove; da peru, čiste i stružu. Kvaseći⁹ i namještajući bolje dužice¹⁰ i obruče¹¹ već davno rasušene i rasklimane, bojahu se, e bi lađa mogla banuti prije no obave svoj posao, paasta vika i guranje. Svađahu se za mjesto, jer se sve

---

¹ kanta, kofa, vjedro

² mala drvena posuda

³ stavljujući na leđa

⁴ veća posuda - kabao, drvena kaca, vedro; škaf, maštelo

⁵ vrsta kotla

⁶ plitka drvena posuda

⁷ poredaju

⁸ rub

⁹ namakajući

¹⁰ daske od kojih se rade posude

¹¹ obruči koji drže daske posude

tiskalo prema rubu obale; škropljahu se morem; otimahu jedni drugima sudove, tvrdeći, da su netom sada otkrili davnu krađu.

Ali u svemu tome nije bilo prave ljutnje. Nešto im blažilo srdžbu. Čut će se najedanput zvižduk bunar-broda, okrenut će lice prema vratima uvale i ugledati lađu, što riga dim iz dvaju širokih dimnjaka. Lađa će pristati, a oni će dignuti sve te sudove, potrčati onamo, gledati kako mlazovi vode teku šušteći i pjeneći se u vedra, kablove, kotlove, bureta i kopanje, pa će im duši odahnuti. Prignut će se, držeći se rukama za rub suda, pružiti dolje vrat i glavu i piti vodu, kao ovce, kao mazge, dugo, požudno. Ustat će zatim mokrih obraza, dok im nešto vode teče niz bradu i vrat u prsa. Onda će dignuti teret na glavu, na rame ili na leđa; požuriti se u selo. I svog bremena¹² ne će tada ni osjećati: povratak će im biti lakši no dolazak s praznim sudovima...¹³

Međutim su ljudi i dalje stizali. Kao da se čitavo selo selilo k nama. Bilo je među njima i mnogih, koji su imali daleko od mora svoje vinograde, pa u dragu nisu nikada silazili. Gotovo su sva ta čeljad bila mršava, garava¹⁴ od sunca, ruku punih žuljeva i napola ukočenih prstiju, koštanih lica i savitih leđa kao da su se i sad prgnula prema zemlji dok mašklin¹⁵ krči golet. Starci čelavi i krežubi. Djeca krivih nogu i vlasи pozutjelih od sunca, nalik na usahle cvatove kukuruzove.

- Je doša'? - klicao je malne svaki, netom bi stignuo na obalu.

- Eto gre! - odgovarahu drugi pokazujući titravu maglicu pred ušćem uvale. Ali to ne bijaše dim lađin, no isparine, što se dizahu s mora već ogrijanog suncem, navješćujući, da će taj dan biti još toplij i ljući.

---

¹² teškoće, muke

¹³ posudama

¹⁴ crna

¹⁵ kramp, trnokop, budak, pijuk

Ču se najednom lupkanje papaka i kopita, i nekoliko koza banu najprije iz uličice na obalu. Dizale su uvis glavu, potresujući nozdrvama i blijesteći žutim očima. Stado ovaca nagnu za njima, blejeći i obazirajući se kao da nešto traži. Dvadesetak mazgi uznemirenih od muha zagleda se odmah u one sudove na rubu obale i poče da njisti. Životinje su osjećale blizinu neke vode; ali kao da su slatile, e to možda nije ona prava, pa su bivale još nemirnije. Kada ugledaše kablove i vedra, iz kojih su uvijek pile, a u njima se nešto blista i zrcali, one navališe na sudove. Srtale su u stisku i gužvu, hitajući se nogama, vitlajući rogovima, grizući se zubima.

- Ha, moja! Na!

- Iš! Tamo se!

- Nalokat će se. Nadut. Krepat.

- Goni natrag! Tiraj!

Nije bilo sile da ih odbije. Mazge su bjesnile. Mahale glavom i bacale se stražnjim nogama. Neke uvukoše gubicu u vedro; počeše piti more.

- Joj napasti! Propast će nam prî mraka¹⁶.

- Nazad! Udrite!

Stade vika i gonjenje. Žene se hvatale ovcama oko vrata, držale koze za robove propinjući¹⁷ se kao i one, vukući ih konopom. Neki se dugonja grohotom smijao; držao se za trbuh i klicao debeloj ženi, koja se, pušući kao mijeh, crvenjela u licu, boreći se sa svojom kozom:

- Ha! Ha! Kuma Mande, zač¹⁸ nisam i ja kakav vaš jarac! Drukčije bi onda svršilo.

I ta bi dreka i gužva bila još dugo potrajala, da se nekoliko ljudi nečemu ne dosjeti. Skočiše na rub obale, izliše more iz onih sudova. Sad su životinje išle od suda do suda, ližući mokro drvo i njišteći i blejeći kao da se tuže. Zurile su u vedra oborenih glava, s jamama na bokovima, kazivajući rebra i kosti kukovâ i hrptenjače¹⁹. I sve su stajale na istome mjestu, ne dajući se nikamo od onih sudova, ne mičući se, iako su muhe i obadi letjeli na njihove kraste i rane; žedni i oni kao još nikada.

- O, Bože, pokore²⁰!

- A ča ćemo sada s tim živinam?²¹

Opet se nađe neki koji ih nauči što da se uradi. On digne jedno vedro i poče njime vabiti svoje tri ovce, idući polagano natraške.

---

¹⁶ prije mraka

¹⁷ uzdižući se

¹⁸ zašto (čakavski)

¹⁹ kralježnica

²⁰ kazna, muka, nevolja, zlo

²¹ A što ćemo sada s tim životinjama? (čakavski)

- Na, moje! Na!

I na taj znani zov životinje podjoše za njim. Čovjek prijeđe na drugu stranu luke i veza ovce u hladu pred vratima nekog dvorišta. Njegova se obitelj skupi sa životnjama okolo praznog vedra. Sva se gomila rasu na takav način; zaklonila se u sjenu od kuća, jer je sunce bilo već visoko i počinjalo da žeže. Niotkuda ni čuha²² vjetra u tišini drage. Tlo je već gorjelo pod nogama. Osjećao si, da ti svakim udisajem ulazi u pluća nevidljiv plamen.

IV.

U uličici pred našom kućom bijaše najviše hлада, па је она била пуна људи - понјавише старијих -, што су сједјели на земљи уза зид и на плоћнику нашег бунара. А бунар је био отворен, и сваки одмах види, да је празан. Стажајуширом отворена и врата нашег стана, на којима се смјести наш отац; знао је, да ће тако - разговарајући са људима - заштитити најбоље своју обitelj од какве ненадане обијести или злоче те чељади. Она су онде сједјела и гледала у њу упалjenih очију, објешене донје усне, што је откривало десни под поквarenim zubima, и klonulih mišića udovâ²³ i lica, у свему налик на krdo žednih i izmučenih životinja.

- Znaju, gospodine, sve se to lako trpi kad se vidi da pomoć ne će falit - govorio мome очи neki starac.

---

²² ni daška

²³ udovi - ruke, noge

- I pomoć nam eto dolazi. Ne će ni **nama** biti gore no drugima na otoku - reče otac, naglašavajući, što je više mogao riječ »**nama**«.

I ja sam osjećao kako mi je time htio reći da je i za njega dio one nade što je ulijeva u njih, i da je i on jadan kao i oni, jednak njima u toj općoj nevolji. Govorio je kako su građeni brodovi što prevoze vodu, kojom brzinom plove po moru, i kako im pune nutrinju živom vodom iz gradskoga vodovoda.

- Ha! Ha! - klicali su težaci mljaskajući jezikom, kao da već osjećaju u ustima tek vode, što je očekuju.

- Tako! Tako! Nek se jednom site i nas siromaha!

I on je nastavljaо, hoteći da ih razvedri i osokoli. Čak im donese svoj stari barometar. Stade im tumačiti i kazivati kako ta čudna sprava kazuje već od sinoć da će kiša doskora pasti: dignut će se jedna od onih naglih oluja, bez kojih ljeti nema kod nas dažda²⁴. Seljani su kimali glavom kao da se malo uzdaju u tu cijev. Više su vjerovali u lice čovjeka koji je inače bio i s njima škrt na riječima, a znali su da nikad ne govori uludo ili iz kakve šale.

- Jest! Voda dolazi. Danas za nas, a možda već sutra za naše loze i masline.

- E, e, - cerili se ljudi. - Da bi Bog dao!

Ali se začu krupan i svečan glas:

- »I Gospodin pogleda na zemlju, a ova bijaše pokvarena i puna bezakonja...«

- Ho! Ho! Eto i njega.

---

²⁴ dažd - kiša

A onaj je glas nastavljaо, uvijek jači, kao da se hoće nametnuti:

- »I Bog reče Noji: Evo, pustit ћu potop na zemlju da zatrem ljude i živine, da istrubim svako tilo, u kome je živa duša...«

- Muči, Profeta!

- Začepite usta fratu!

- Ti nama o potopu, a mi krepajemo od žeje.

- »Bit ћe muke i pokore; plača i škruguta zubi. Plaćite, kćeri jerusolimske²⁵!«

- Muč', gavrane!

- Hod' tamo... k babam!

- »Kirije elejson! Kirije elejson!«

I Profeta obori glavu na prsa, poljubi križić na krunici što mu je visjela o pasu i stade moliti tepajući na mahove nešto glasnije:

- »Exaudi nos, domine!«²⁶

Zvali su ga fratrom, jer je negda služio u samostanu preko kanala, a dok je u selu bio mnogo godina crkvenim slugom, kretao se i govorio kao i oni fratri, koji obilaze ostrva, proseći po selima. Nadimak »Profeta«²⁷ stekao je u starosti, kad morade ostaviti crkvu i podje u prosjake, jer onda poče da prorokuje, kazujući na svoj način riječi i čitave odlomke iz Svetoga Pisma. Mladići i djevojke zbijali s njime šale, ali su ga starci i starice slušali s nekim strahom, bojeći se najviše pričanja o potopu, o Božjim kaznama u zemlji misirskoj i o rasulu Jerusolima. Mnogo su se također plašili i

---

²⁵ jeruzalemske

²⁶ Čuj nas, Gospodine!

²⁷ prorok

nerazumljivih latinskih riječi, što su u Profetinim ustima nekako drugčije zvučile no kod oltara, na usnama župnikovim. U danima nevolje sa starim se prosjakom nije nitko šalio; ali danas, dok se očekuje bunar-lađa i šjor Pijero onako govori, nije nitko htio slušati zlogukog proroka. Prosjak je sada šutio i gledao mrko u zemlju.

A moj je otac htio da ti ljudi ne klonu, da kakogod prevari i svoju i njihovu nestrpljivost u slučaju da lađa zakasni ili čak i ne stigne. Prekidao je razgovore što bi mogli uzbuditi ogorčenje prema onima koji su odgadali već davno obećano raširivanje njihovih lokvî i gradnju novih bunara. Nikada ga ne čuh tako govoriti i nikad mi se ne pričini tako dobar. Sad sam i ja vjerovao, da će sve to zlo začas proći; i bi mi lakše. Slušao sam ga i ja rado, ali ne mogoh odoljeti želji da se ne provučem naprijed, na drugi kraj uličice, gdje se nešto zbivalo.

V.

Desetak žena tiskalo se ondje k niskom prozoru sobice, u kojoj su spavale moje sestre. Starija i najmlađa sestra stajale su na njemu; držale se rukama gvozdenih šipki i gledale u žene. Neka sitna starica s crnom maramom na glavi hvatala se također rešetke, govorila im umiljato:

- Sinjorine²⁸ naše drage, samo jednu suzu! Samo jednu kapljicu!
- Makni se, stara! Ako ča imaju, ne će bit za tvoju gubicu.
- Sve ča mogu dat, bit će samo za dicu.
- Je! Je! Za dicu!

---

²⁸ gospodice

I u tren oka troje malene djece, dignute od svojih majki, nađoše se na onom prozoru. Stajala su nogama na pragu, držeći se grčevito šipkî i gotovo da zaplaču. Mršava, blijeda djeca sa slinom u kutovima usta, s očima prestrašenim.

- Daj! Moli... lipo!

- Reci sâm!... Dobre su one.

Ali jedno dijete zaplače. Stade se derati i lupati nogama. Majka ga morade maknuti i dvoje druge djece banuše odmah na njihovo mjesto. Najmlađa se moja sestra gotovo bojala, ali je starija gledala zamišljeno u djecu, ne trepnuvši trepavicama svojih krupnih crnih očiju.

- Dajte, dajte, mlada gospodarice - navaljivahu na nju seljanke.

Ona je stajala neodlučna. Sjećala se nekih majčinih riječi, no kad jedno dijete napokon šane: Vode!, ona reče:

- Ali nemam čaše.

Sve se žene obradovaše.

- Lako za to.

- Evo! Drž'te!

- Dones'te i lijte u ovo!

- Ne! Ne! Neka sama dili. Svima pomalo.

- Svima! Svima!

I sestra donese ibrik²⁹ s vodom. Oči joj se sada sjale. Usta smiješila. Rumenilo joj se rasu po licu. Ruke joj zadrhtaše od uzbuđenja. Nikad mi se ne pričini tako lijepa i pametna. Ona uze od neke žene sudić od kovine, natoči u nj vodu, primaknu ga kroz razmak između dviju šipki k ustima manjeg djeteta. Mališan je požudno pio i gutao, da više posrkne; ali je ona pazila, da se ni kap ne prospe.

- Dosta! Dosta! Ima nas mnogo.

Sad su žene tražile okolo djecu, hvatale ih i dizale na prozor. Veselje je vladalo u toj gomilici. Majke su trčale na obalu, da nađu dijete; vraćale se, noseći ga u naručju.

- Napojite malo i ovoga moga kanarinca!

- Ali ja nemam više vode.

---

²⁹ bakrena (srebrna, zlatna) posuda uska grla sa zaklopcom

- Ima je Vaša mater.

Sestra potrča u drugu sobu. Vidjeh doskora našu majku gdje dolazi na kućna vrata i govori tiho i zabrinuto nešto ocu. Ali se on nasmjehnu; odgovori joj glasno da smo mogli svi čuti:

- Vidio sam, video sam... Tako ti je, ženo moja. Ustaviš li žeđu pred vratima, ona će ti u kuću kroz prozor, pa i bila na njoj rešetka od gvožđa.

- Tako je, tako! - odobri gomila.

- Napoji još jednom svoje piliće pa nosi ovoj djeci sve što još imam. S drugima se lakše čeka, lakše i trpi.

- To je prava besida - vikne netko.

Ja sam gledao u oca kao u nekoga što ga istom³⁰ sada upoznajem. Osjećao sam za nj ono što je osjećala i ona gomila žednih seljaka, za koje sam dotada mislio da su jedva ljudi i da ih ne treba ni voljeti ni prezirati. Jest, otac me uči da je njihova žeđa ista ko i moja; da kad njima nije dobro, pravo je da to bude i meni. Nije dakle istina da smo mi jedno, a oni drugo. A jer je tako sve čemo lakše skupa pretrpjeti.

Nešto je lijepo ušlo malo prije, kroz rešetke onoga prozora, pod nasmijanim očima i pokraj porumenjenih obraza moje najstarije sestrice, u našu kuću. Ja bih rado htio da je moja žeđa ljuta kao i u tih ljudi, i da je ne utišam sve dok je se i oni ne liše. I kad majka donije ženama ono malo vode što smo je još imali u kući, te me pozva da pijem pred djecom što su čekala, ja progutah slinu što mi se, već gusta, hvatala za korijen jezika, pa joj rekoh:

- Hvala! Nisam baš tako žeđan.

---

³⁰ tek